

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
Dhr dr R H A Plasterk
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

	uw kenmerk	bijlage(n)
betreft	ons kenmerk	datum
standpunt VNG over stemmenprinter en stemmenteller in het stemlokaal	ECLBR/U201601594	8 december 2016

Geachte heer Plasterk,

Op maandag 21 november jl heeft een gesprek plaatsgevonden op uw departement tussen uw directeur-generaal drs G J Buitendijk en een delegatie van de VNG. Onderwerp van gesprek was de mogelijke introductie van een stemmenprinter en stemmenteller in het stemlokaal en de zienswijze van de gemeenten daarover.

Allereerst is de VNG-delegatie bijgepraat over de marktuitvraag die op dat moment nog gaande was en die plaatsvond op basis van de specificaties neergelegd in het rapport van de Deskundigengroep elektronisch stemmen en tellen in het stemlokaal d d 31 maart 2016. Wij waarderen het dat deze informatie over de marktuitvraag al in dat stadium met ons werd gedeeld.

De lijn van de VNG is consistent: de meeste zorgen bestaan ten aanzien van het huidige telproces. Dit proces duurt immers lang, vraagt veel van vrijwilligers en veroorzaakt te veel fouten waardoor hertellingen nodig zijn. De VNG is en blijft daarom een voorstander van de introductie van een stemmenteller. Dit standpunt hebben wij u ook meegedeeld in onze brief van 1 mei 2015, in het kader van de adviesaanvraag over de wijziging van de Tijdelijke experimentenwet in verband met een nieuw stembiljet. Wij waren dan ook teleurgesteld dat de Tweede Kamer niet heeft ingestemd met dit wetsvoorstel. Hopelijk komen er wat dat betreft in de volgende kabinetsperiode nieuwe kansen.

Daarentegen is de VNG niet overtuigd geraakt van de effectiviteit en veiligheid van een stemmenprinter. Aan de veiligheid van de stemmenprinter zijn serieuze risico's verbonden. De stemmenprinter kan volgens de deskundigen kwetsbaar zijn voor manipulatie, waardoor het stemgeheim in gevaar kan komen. De VNG betwijfelt ten eerste of op dit moment aan alle beveiligingsrisico's voldoende het hoofd kan worden geboden. Als tijdens de stemming blijkt dat er stemprinters (kunnen) zijn gemanipuleerd, moet er bovendien stante pede worden overgegaan op potlood en papier. Dit heeft grote gevolgen voor het (verdere) verloop van de verkiezingen. Hiernaast zijn belangrijke nadelen dat de complexiteit van het stemmen toeneemt, met name voor kiezers die moeite hebben met elektronische hulpmiddelen, terwijl ook de belasting voor het stembureau toeneemt. Zo moet er (ICT-)kennis worden vergaard over de werking van de stemprinter en moet duidelijk zijn welke scenario's moeten worden gevolgd bij 'calamiteiten'. Ook het gebruik van een smartcard is mogelijk complex voor de kiezer en belast het stembureau. De VNG realiseert zich dat door de stemprinter de toegankelijkheid van het stemmen voor met name kiezers met een visuele beperking op zichzelf kan worden vergroot, maar is van mening dat dit voordeel niet opweegt tegen de aan de stemprinter verbonden nadelen.

Verder is ons in genoemd gesprek op 21 november 2016 gebleken dat de kosten die zijn verbonden aan een printer en teller enorm zijn. Deze kosten worden - naar wij hebben begrepen in dit gesprek - momenteel geschat op 260 tot 360 miljoen euro voor de eenmalige investering. De structurele kosten komen daar nog bovenop, maar een volledig inzicht daarin ontbreekt vooralsnog. Bovendien bleek tijdens het gesprek dat u geen dekking heeft voor deze investering.

Dit alles constaterende lijkt de introductie van een printer én teller ons op dit moment niet mogelijk. De printer kan niet worden geïntroduceerd vanwege de daaraan verbonden problemen omtrent de veiligheid en effectiviteit plus de aanzienlijke kosten van deze apparatuur. De invoering van alleen een elektronische stemmenteller kan geen voortgang vinden, omdat een nieuw daarop toegesneden stembiljet momenteel niet haalbaar is. Het is en blijft jammer, maar gegeven de huidige verhoudingen in de Tweede Kamer de realiteit, dat er in deze kabinetsperiode geen stappen kunnen worden gezet op het pad van de modernisering van het stemproces.

Deze brief is geaccordeerd door de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid in haar vergadering van 8 december 2016.

Hoogachtend
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Mr. drs. A. Wi-
Hoofd EC Lokaal Bestuur en Recht